

Finanční arbitr

Legerova 1581/69, 110 00 Praha 1 – Nové Město

tel. 257 042 094, ID datové schránky: qr9ab9x

e-mail: arbitr@finarbitr.cz

<https://www.finarbitr.cz>

Evidenční číslo:

FA/32490/2017

Spisová značka (uvádějte vždy
v korespondenci):

FA/ZP/1342/2016

N á l e z

Finanční arbitr příslušný k rozhodování sporů podle § 1 odst. 1 zákona č. 229/2002 Sb., o finančním arbitrovi, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o finančním arbitrovi“), rozhodl v řízení zahájeném dne 13. 7. 2016 podle § 8 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi na návrh ■, zastoupeného na základě plné moci Mgr. Janem Dáňou, advokátem Advokátní kanceláře Dáňa, Pergl & Partneři, zapsaného v ČAK pod evid. č. 09643, se sídlem Václavské náměstí 837/11, 110 00 Praha 1 (dále jen „Navrhovatel“), proti instituci Česká pojišťovna a.s., IČO 45272956, se sídlem Spálená 75/16, 113 04 Praha 1, zapsané v obchodním rejstříku vedeném Městským soudem v Praze, spisová značka B 1464, zastoupené JUDr. Danielou Maršálkovou, advokátkou zapsanou v ČAK pod evid. č. 03315, se sídlem ■ (dále jen „Instituce“), vedeném podle zákona o finančním arbitrovi a zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „správní řád“), o určení neplatnosti pojistné smlouvy č. ■ ze dne 19. 1. 2012 a zaplacení částky ve výši 28.034 Kč včetně příslušenství v podobě úroku z prodlení, takto:

- I. **Instituce, Česká pojišťovna a.s., IČO 45272956, se sídlem Spálená 75/16, 113 04 Praha 1, je povinna navrhovateli, ■, zaplatit částku ve výši 24.000 Kč (slovy osmnáct tisíc pět set korun českých) s úrokem z prodlení ve výši 8,05 % ročně z částky 17.000 Kč od 30. 6. 2016 do zaplacení, z částky 500 Kč od 11. 8. 2016 do zaplacení, z částky 500 Kč od 15. 9. 2016 do zaplacení, z částky 500 Kč od 10. 11. 2016 do zaplacení, z částky 1.000 Kč od 8. 12. 2016 do zaplacení, z částky 500 Kč od 10. 1. 2017 do zaplacení, z částky 500 Kč od 3. 2. 2017 do zaplacení, z částky 500 Kč od 16. 3. 2017 do zaplacení, z částky 500 Kč od 17. 4. 2017 do zaplacení, z částky 500 Kč od 19. 5. 2017 do zaplacení, z částky 500 Kč od 19. 6. 2017 do zaplacení, z částky 1.000 Kč od 11. 8. 2017 do zaplacení, z částky 500 Kč od 18. 9. 2017 do zaplacení, a to do 3 dnů od právní moci nálezu.**
- II. **Návrh na zaplacení částky ve výši 4.034 Kč (slovy čtyři tisíce třicet čtyři korun) se podle § 15 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi zamítá.**
- III. **Určuje se, že pojistná smlouva č. ■ o životním pojištění PROFI Invest, kterou instituce, Česká pojišťovna a.s. a navrhovatel, ■, uzavřeli dne 19. 1. 2012, je od počátku neplatná.**

IV. Instituce, Česká pojišťovna a.s., je povinna zaplatit sankci podle § 17a zákona o finančním arbitrovi ve výši 15.000 Kč (slovy: patnáct tisíc korun českých) na účet Kanceláře finančního arbitra, č. ú. 19-3520001/0710, vedený u České národní banky, var. symbol 13422016, konst. symbol 558, a to do patnácti dnů od právní moci nálezu.

O d ů v o d n ě n í :

1. Předmět řízení před finančním arbitrem a zkoumání podmínek řízení

Navrhovatel se domáhá určení neplatnosti pojistné smlouvy o životním pojištění, kterou s Institucí uzavřel, a vydání bezdůvodného obohacení včetně zákonného úroku z prodlení, nebo aby finanční arbitřer Instituci uložil povinnosti alokovat 100 % zaplaceného pojistného do Navrhovatelem zvolených fondů, a aby se Instituce zdržela dalšího strhávání rizikového pojistného, správních a počátečních nákladů a ostatních poplatků s výjimkou individuálně sjednaných

Finanční arbitřer zjistil, že Navrhovatel a Instituce uzavřeli dne 19. 1. 2012 pojistnou smlouvu č. ■■■ o životní pojištění PROFI Invest, s počátkem pojištění od 1. 3. 2012 a pojistnou dobou 41 let (dále jen „Pojistná smlouva“), ve které si sjednali investiční životní pojištění pro případ smrti nebo dožití s měsíčním běžným pojistným ve výši 1.000,- Kč. Strany se dohodly, že v případě smrti pojištěného vyplatí Instituce pojistnou částku ve výši 10.000 Kč a kapitálovou hodnotu pojištění a v případě dožití se konce pojistné doby vyplatí Instituce oprávněné osobě kapitálovou hodnotu pojištění.

Pojistná smlouva je smlouvou, ve které se sjednává pojištění pro případ smrti nebo dožití, tedy smlouvou o životním pojištění ve smyslu zákona § 54 odst. 1 zákona č. 37/2004 Sb., o pojistné smlouvě, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o pojistné smlouvě“), resp. ve znění účinném ke dni uzavření Pojistné smlouvy.

Ze shromážděných podkladů finanční arbitřer nezjistil, že by Navrhovatel Pojistnou smlouvu neuzavřel jako spotřebitel, tedy fyzická osoba, která nejedná v rámci své obchodní nebo jiné podnikatelské činnosti, jak ho definují hmotněprávní předpisy, i když při uzavírání Pojistné smlouvy jednal v postavení tzv. típaře, tedy jako osoba, která dala doporučení k uzavření Pojistné smlouvy.

Finanční arbitřer tedy pro účely tohoto řízení považuje Navrhovatele za spotřebitele a může tedy být účastníkem řízení před finančním arbitřerem, neboť jsou splněny podmínky stanovené v § 1 odst. 1 písm. e) ve spojení s § 3 odst. 2 zákona o finančním arbitrovi.

Finanční arbitřer z obchodního rejstříku zjistil, že Instituce je pojišťovnou a podle Pojistné smlouvy i pojistitelem, může tedy být účastníkem řízení před finančním arbitřerem, neboť jsou splněny podmínky stanovené v § 1 odst. 1 písm. e) ve spojení s § 3 odst. 1 písm. e) zákona o finančním arbitrovi.

K rozhodování sporu mezi Navrhovatelem a Institucí je finanční arbitřer příslušný, neboť se jedná o spor mezi spotřebitelem a pojistitelem při poskytování životního pojištění ve smyslu ustanovení § 1 odst. 1 písm. e) ve spojení s § 3 odst. 1 a 2 zákona o finančním arbitrovi, když k rozhodování tohoto sporu je podle § 7 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, dána pravomoc českých soudů.

4. Tvrzení Navrhovatele

Navrhovatel potvrzuje, že dne 19. 1. 2012 uzavřel s Institucí Pojistnou smlouvu, a to prostřednictvím pojišťovacího zprostředkovatele, společnosti OVB Allfinanz, a.s., IČO 48040410, se sídlem Baarova 1026/2, 140 00 Praha 4 (dále jen „Zprostředkovatel“), konkrétně prostřednictvím podřízeného pojišťovacího zprostředkovatele ■ (dále jen „Podřízený pojišťovací zprostředkovatel“).

Navrhovatel tvrdí, že Podřízeného pojišťovacího zprostředkovatele sám nekontaktoval.

Navrhovatel tvrdí, že neměl žádné potřeby ani požadavky ve smyslu pojistného zájmu a odkazuje na Záznam o požadavcích a potřebách, o kterém tvrdí, že ho měl Podřízený pojišťovací zprostředkovatel po podpisu Pojistné smlouvy vyhotovit.

Navrhovatel tvrdí, že mu Podřízený pojišťovací zprostředkovatel prezentoval konkrétní pojistný produkt PROFI Invest jako exkluzivní spoření umožňující od druhého roku vybírat zhodnocené finanční prostředky, stejně jako flexibilně přizpůsobovat výši měsíčních plateb podle aktuálních možností.

Navrhovatel tvrdí, že v průběhu prezentace Podřízenému pojišťovacímu zprostředkovateli položil doplňující otázky, zejména se zajímal o mimořádné výběry finančních prostředků a také o možnost snížení plateb pojistného v případě nenadálé situace, na které mu podle jeho tvrzení uspokojivě odpověděl. Navrhovatel tvrdí, že měl na základě provedené prezentace dojem, že k produktu dostal veškeré potřebné informace a neměl důvod pochybovat o jejich správnosti. Jeho důvěru v produkt posílilo i vědomí, že se jedná o produkt Instituce, která působí na českém pojišťovacím trhu řadu let a kterou považoval za spolehlivou.

Navrhovatel tvrdí, že Podřízený pojišťovací zprostředkovatel vyplnil návrh Pojistné smlouvy včetně volby strategie investování, aniž by zjišťoval vztah Navrhovatele k investičnímu riziku.

Navrhovatel tvrdí, že mu Podřízený pojišťovací zprostředkovatel ještě před podpisem Pojistné smlouvy sdělil, že na prostudování veškeré dokumentace má Navrhovatel dostatek času doma, neboť Pojistnou smlouvu může bez jakékoli sankce ukončit ve lhůtě 2 měsíců.

Navrhovatel tvrdí, že Podřízený pojišťovací zprostředkovatel po podpisu Pojistné smlouvy oddělil několik průpisů s tím, že tyto musí odevzdat pro účely Zprostředkovatele a Instituce, a kopii spolu se smluvní dokumentací předal Navrhovateli; současně s návrhem Pojistné smlouvy předložil Podřízený pojišťovací zprostředkovatel Navrhovateli také „záznam o požadavcích a potřebách zájemce o pojištění“.

Navrhovatel tvrdí, že mu Podřízený pojišťovací zprostředkovatel k otázce, proč sjednávají smlouvu, která obsahuje v názvu slovo „pojištění“, odpověděl, že je to jen název a stále platí, že sjednávají spořicí produkt.

Navrhovatel tvrdí, že po přečtení smluvní dokumentace nezjistil žádný důvod pro ukončení Pojistné smlouvy.

Navrhovatel argumentuje, že Pojistná smlouva je absolutně neplatná pro nedostatek způsobilosti Instituce takovou smlouvu uzavřít ve smyslu § 38 odst. 1 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, (dále jen „občanský zákoník“), a pro její neurčitost ve smyslu § 37 odst. 1 občanského zákoníku, protože z Pojistné smlouvy ani

z pojistných podmínek nelze zjistit, jakým způsobem je pojistné rozloženo na složku nákladovou, rizikovou a investiční.

Navrhovatel tvrdí, že Instituce nepřevzala pojistné riziko, protože ze smluvní dokumentace není možné určit výši rizikového pojistného a nelze proto jednoznačně stanovit, zda Instituce přebírá pojistné riziko trávající po celou dobu trvání pojištění založeného Pojistnou smlouvou a vykonává tak řádně pojistnou činnost, k níž má právní způsobilost.

Navrhovatel tvrdí, že Zprostředkovatel, resp. Podřízený pojišťovací zprostředkovatel použil při uzavření Pojistné smlouvy nekalou obchodní praktiku ve smyslu § 4 odst. 3 zákona č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o ochraně spotřebitele“), a proto je absolutně neplatná pro rozpor se zákonem ve smyslu § 39 občanského zákoníku. Navrhovatel tvrdí, že Podřízený pojišťovací zprostředkovatel prezentoval produkt životního pojištění PROFÍ Invest jako ideální pro uložení a zhodnocení jeho volných finančních prostředků a označoval jej jako produkt spořicí. Podřízený pojišťovací zprostředkovatel tak dal Navrhovateli o produktu PROFÍ Invest nepřesné a neúplné informace o tom, že životní pojištění PROFÍ Invest má vyšší zhodnocení než bankovní produkty.

Navrhovatel tvrdí, že Zprostředkovatel nevykonával svoji činnost s odbornou péčí a v zájmu Navrhovatele a jednal v rozporu s § 21 odst. 1 zákona č. 38/2004 Sb., o pojišťovacích zprostředkovatelích a samostatných likvidátorech pojistných událostí a o změně živnostenského zákona, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o pojišťovacích zprostředkovatelích“), když Pojistnou smlouvu označil jako spořicí. Navrhovatel tvrdí, že jednání Podřízeného pojišťovacího zprostředkovatele mohlo být ovlivněno zájmem získat vysokou provizi.

Navrhovatel argumentuje, že Instituce systematicky informace o výši a způsobu účtování poplatků nejenže neuváděla v Pojistné smlouvě, ale nesdělovala vůbec, a to na ani na obchodních místech, ani na internetových stránkách Instituce, proto tato ustanovení jsou ve smyslu § 37 občanského zákoníku pro jejich neurčitost neplatná.

Navrhovatel argumentuje, že důsledkem neplatných ujednání o poplatecích a o rizikovém pojistném je povinnost Instituce dále nakládat s běžným pojistným podle ostatních platných ujednání Pojistné smlouvy a v případě pojistné události vyplatit pojistné plnění ve výši, která odpovídá kapitálové hodnotě pojištění neponížené o neplatné náklady a poplatky a o rizikové pojistné.

Navrhovatel se dovolává relativní neplatnosti Pojistné smlouvy ve smyslu § 49a občanského zákoníku, protože ji uzavřel v omylu o charakteru a nákladovosti produktu, který v něm vyvolali Zprostředkovatel i Instituce. Navrhovatel tvrdí, že se pro uzavření Pojistné smlouvy rozhodl na základě informace Zprostředkovatele, že PROFÍ Invest je nejlepším spořicím produktem na trh.

Navrhovatel namítá, že smluvní dokumentace k Pojistné smlouvě nedostatečně specifikuje způsob určení rozsahu pojistného plnění. Navrhovatel argumentuje, že neurčitost rozsahu sjednaného pojistného plnění spočívá v nedostatečné specifikaci kapitálové hodnoty pojištění.

Navrhovatel potvrzuje, že při uzavření Pojistné smlouvy obdržel smluvní dokumentaci sestávající ze Všeobecných a Doplňkových pojistných podmínek, současně tvrdí, že s ohledem na počet stran a velikosti písma pojistných podmínek mu nebyl poskytnut dostatečný časový prostor pro samostatné posouzení vhodnosti nabízeného produktu.

Navrhovatel považuje odkaz na pojistné podmínky v Pojistné smlouvě za nepřiměřené smluvní ustanovení podle § 56 odst. 3 písm. g) občanského zákoníku.

Navrhovatel namítá, že Instituce nejprve část pojistného umísťuje do kapitálové hodnoty s garantovanou technickou úrokovou mírou a argumentuje, že to odporuje smluvním ujednáním, když se podle Pojistné smlouvy alokuje 100 % běžného pojistného do zvolených fondů.

Navrhovatel odmítá námitku promlčení jeho nároku, protože Instituce se bezdůvodně obohatila úmyslně, a proto se použije desetiletá promlčecí lhůta. Navrhovatel dovozuje úmysl Instituce se bezdůvodně obohatit z jednání, kterým porušila povinnost vykonávat svoji činnost s odbornou péčí. Navrhovatel argumentuje, že Instituce byla srozuměna s tím, že se v důsledku svého jednání může bezdůvodně obohatit. Navrhovatel tvrdí, že se o neplatnosti Pojistné smlouvy dověděl až na základě konzultace s odborníkem dne 25. 6. 2016, a proto svůj nárok na vydání bezdůvodného obohacení uplatnil včas.

Navrhovatel argumentuje, že vznesená námitka promlčení je v rozporu s dobrými mravy, protože by v důsledku promlčení nároku Instituce jednoznačně získala prospěch z plnění Navrhovatele, přičemž neplatnost Pojistné smlouvy zapříčinila výlučně svým jednáním, resp. svými nekalými obchodními praktikami. Navrhovatel tvrdí, že zánik nároku v důsledku námitky promlčení by pro něho byl nepřiměřeným tvrdým postihem.

6. Tvrzení Instituce

Instituce potvrzuje, že Pojistnou smlouvu s Navrhovatelem uzavřela prostřednictvím Podřízeného pojišťovacího zprostředkovatele.

Instituce tvrdí, že Navrhovateli byly před uzavřením Pojistné smlouvy oznámeny informace podle § 66 zákona o pojistné smlouvě (toto prohlášení Navrhovatel potvrdil svým podpisem prohlášení) a dále že Navrhovatel podepsal a převzal protokol – zjištění potřeb zájemce, souhlas s užitím osobních údajů, sběr dat pro zjištění a vyhodnocení potřeb klienta a prohlášení spolupracovníka o vlastním návrhu.

Instituce tvrdí, že při uzavření Pojistné smlouvy Navrhovatel převzal ručně vyplněný tiskopis Pojistné smlouvy, Všeobecné pojistné podmínky a Doplnkové pojistné podmínky, které tvoří ve smyslu § 4 odst. 4 zákona o pojistné smlouvě součást Pojistné smlouvy. Podpisem Pojistné smlouvy Navrhovatele potvrdil, že byl s pojistnými podmínkami seznámen.

Instituce dovozuje, že Navrhovatel měl veškeré informace relevantní pro své rozhodnutí, zda Pojistnou smlouvu uzavře.

Instituce odmítá tvrzení Navrhovatele, že Podřízený pojišťovací zprostředkovatel ho sám kontaktoval, neboť Navrhovatel byl spolupracovníkem Zprostředkovatele a sám podepsal prohlášení o vlastním návrhu, tedy nikoli o návrhu třetí osoby.

Instituce rozporuje tvrzení Navrhovatele o tom, že nebyl před uzavřením Pojistné smlouvy informován o nákladovosti produktu. Instituce tvrdí, že povaha a podstata fungování investičního životního pojištění je zřejmá již ze samotné smluvní dokumentace a Navrhovatel seznámení s pojistnými podmínkami stvrdil svým podpisem na samotné Pojistné smlouvě. Instituce považuje za ryze účelové námitky Navrhovatele o tom, že nevěděl o existenci správních a počátečních nákladů, protože mu nebyly srozumitelně poskytnuty informace o nákladovosti sjednaného pojištění, ačkoliv zároveň nijak nezpochybňuje, že od Instituce

smluvní dokumentaci při uzavření Pojistné smlouvy převzal, tj. měl možnost se s jejím obsahem seznámit. InSTITUTE argumentuje, že pokud Navrhovatel nebyl obsah smluvní dokumentace dostatečně jasný, měl bezpochyby také možnost klást Zprostředkovateli či přímo Instituci otázky a tím případným nedorozuměním předejít. V této souvislosti InSTITUTE neeviduje žádný doplňující dotaz nebo stížnost Navrhovatele.

InSTITUTE odmítá, že Pojistná smlouva je absolutně neplatná ve smyslu § 39 občanského zákoníku a namítá, že Pojistná smlouva byla sjednána v souladu s právními předpisy a neexistuje žádný důvod, který by zakládal neplatnost Pojistné smlouvy.

InSTITUTE vznáší námitku promlčení, a to jak pro neplatnost Pojistné smlouvy z důvodu omylu, tak do uplatněného nároku na vrácení bezdůvodného obohacení, tak i do jakýchkoli dalších nároků, které by finanční arbitr dovodil.

Vzhledem k tomu, že Navrhovatel se neplatnosti dovolal nejdříve dopisem ze dne 26. 5. 2016, učinil tak více než po třech letech od chvíle, kdy tak měl poprvé možnost učinit. Proto InSTITUTE vznáší námitku promlčení práva Navrhovatele na dovolání se neplatnosti Pojistné smlouvy a s ním případně uplatněných práva na vydání bezdůvodného obohacení. InSTITUTE vznáší i námitku promlčení práva na vydání bezdůvodného obohacení pro případ celkové neplatnosti Pojistné smlouvy ve vztahu k pojistnému zaplacenému do 13. 7. 2013, tj. více než tři roky před podáním návrhu na zahájení řízení u finančního arbitra. InSTITUTE vznáší rovněž námitku promlčení práva na vydání bezdůvodného obohacení, resp. náhrady škody, pro případ částečné neplatnosti Pojistné smlouvy vztahující se k ujednáním o nákladech a poplatcích ve vztahu k počátečním nákladům a správním poplatkům účtovaným do 13. 7. 2014, tj. více než dva roky před podáním návrhu na zahájení řízení u finančního arbitra.

K tvrzení Navrhovatele, že námitka promlčení je v rozporu s dobrými mravy, InSTITUTE argumentuje, že nezavinila vznik škody ani údajnou neplatnost Pojistné smlouvy a vznik bezdůvodného obohacení na své straně. InSTITUTE tvrdí, že neporušila žádné své povinnosti a smluvní dokumentace je platná. InSTITUTE namítá, že Navrhovatel dobrovolně vstoupil do smluvního vztahu a znal jeho podmínky, včetně toho, že mu budou ze strany InSTITUTE účtovány náklady a poplatky.

InSTITUTE namítá, že není pravdou, že neposkytovala Navrhovatelovi žádné plnění, protože mu poskytovala mu pojistnou ochranu a dále mu spravovala investiční složku pojištění.

InSTITUTE argumentuje, že v daném případě se jedná o běžný běh promlčecí doby, která marně uplynula vinou nečinnosti samotného Navrhovatele, který nedbal základní zásady *vigilantibus iura scripta sunt* (práva náležejí bdělým). Podle InSTITUTE tak námitkou promlčení Navrhovatele nepoškozuje a taktéž žádným svým jednáním nepoškodila. Navrhovatel si způsobil promlčení sám tím, že více než čtyři roky po zjištění veškerých rozhodných skutečností neučinil nic pro zachování a uplatnění svých údajných nároků.

InSTITUTE namítá, že případné pochybení pojišťovacího zprostředkovatele/poradce za sjednání smlouvy v předmluvní fázi pojištění lze přičítat k tíži výlučně tomuto subjektu. InSTITUTE se v daném případě necítí být jakkoliv právně odpovědnou za jednání pojišťovacího zprostředkovatele. InSTITUTE argumentuje, že pojišťovací zprostředkovatel jako nevýhradní pojišťovací zprostředkovatel v předmluvní fázi volí ze škály produktů různých pojišťoven, pro které vykonává svoji činnost a za tuto službu je přímo odpovědný.

InSTITUTE nesouhlasí s argumentací Navrhovatele o tom, že Pojistná smlouva je neplatná z důvodu nepřenesení a nepřevzetí pojistného rizika a nízké pojistné částky, v důsledku čehož

je funkce pojištění potlačena, a z čehož následně i dovozuje, že Instituce překročila povolený rozsah činností, ke kterým se váže její způsobilost k právním úkonům. Instituce je přesvědčena, že Pojistná smlouva obsahuje platný závazek pojistitele poskytnout pojistné plnění v případě nahodilé události, kterou je buď smrt, nebo dožití, přičemž pojistné plnění je vázáno na hodnotu tzv. podílových jednotek, tedy investičních podílů. Instituce odmítá, že by uzavřená Pojistná smlouva byla v rozporu se zákonem o pojistné smlouvě, ani že došlo k překročení jejího podnikatelského oprávnění. Instituce dodává, že i kdyby na její straně došlo k překročení podnikatelského, tedy licenčního oprávnění, tato skutečnost by sama o sobě nemohla být důvodem neplatnosti Pojistné smlouvy.

Instituce argumentuje, že Navrhovatel byl informován o existenci počátečních a správních nákladů, konkrétně na základě čl. 1.3. Doplnkových pojistných podmínek, a že náklady jsou zahrnuty ve výši pojistného a jsou stanovené podle pojistně technických zásad pojistitele takovým způsobem, aby jejich výše umožňovala Instituci splnit své závazky obsažené v Pojistné smlouvě. Instituce namítá, že v době uzavření smlouvy neměla žádnou povinnost o těchto zásadách informovat. Instituce je přesvědčena, že ujednání o strhávání počátečních a správních nákladů je dostatečně určité a není žádného důvodu je považovat za neplatné. Proto se Instituce nemohla bezdůvodně obohatit tím, že by strhávala počáteční a správní náklady bez právního důvodu.

Instituce namítá, že Navrhovatel byl při uzavření této smlouvy zároveň tipařem provizně zainteresovaným na Pojistné smlouvě. Instituce argumentuje, že Navrhovatel měl v každém případě možnost, pokud by naznal, že informace, které dostal od Zprostředkovatele nebo Instituce, nejsou dostatečné, mohl buď využít institutu výpovědi Pojistné smlouvy do 2 měsíců od sjednání, nebo se dovolat se neplatnosti právního úkonu, což neučinil.

Instituce namítá, že způsob výpočtu odkupného je stanoven v § 3 písm. x) zákona o pojistné smlouvě a že ze žádných dalších zákonných ustanovení nevyplývá, že je Instituce povinna s Navrhovatelem soukromoprávně sjednat, jak Instituce odkupné vypočte. Instituce namítá, že pokud by způsob výpočtu měl být povinnou náležitostí pojistné smlouvy, pak by tato skutečnost musela být uvedena v § 4 zákona o pojistné smlouvě, čemuž tak není. Instituce navíc kdykoli na žádost klienta tento výpočet ke konkrétnímu datu provede tak, aby klient tuto informaci měl k dispozici pro případ, že by chtěl vypovědět pojistnou smlouvu.

Instituce argumentuje ohledně snížení kapitálové hodnoty o rizikové pojistné, počáteční, správní a další náklady a zvýšení kapitálové hodnoty o zaplacené pojistné v jednom zúčtovacím období, že se jedná o pohyb finančních hodnot v časovém úseku, kterým je zúčtovací období (u pojistného je to frekvence, ve které je pojistné zaplacené), a který je obdobný pohybu finančních hodnot jako u velké části běžných účtů, které bývají pravidelně navyšovány o mzdu a snižovány o náklady, které jsou vlastníci běžných účtů povinni v daném období uhradit.

Instituce tvrdí, že podle čl. 2.6. Doplnkových pojistných podmínek se kapitálová hodnota s garantovanou technickou úrokovou mírou zvyšuje o část zaplaceného běžného pojistného, určeného na závazky vyplývající ze sjednaného základního pojištění a o část běžného zaplaceného pojistného alokovanou pojistníkem do této kapitálové hodnoty. Podle Instituce je tak zřejmé, že závazky spojené s uzavřeným životním pojištěním (tj. rizikové pojistné, počáteční, správní a jiné náklady) nejsou rozúčtovány mezi jednotlivé kapitálové hodnoty, ale jsou hrazeny pouze z kapitálové hodnoty s garantovanou technickou úrokovou mírou. Instituce je přesvědčena, že z povahy věci je logické, že pro toto umístění byla zvolena kapitálová hodnota s garantovanou technickou úrokovou mírou, neboť u ní nedochází

k výkyvům z důvodu ceny podílových jednotek jako u jiných kapitálových hodnot tvořených podílovými jednotkami.

Instituce v této souvislosti připomíná, že primárním účelem životního pojištění je poskytnutí pojistné ochrany, tedy vyplacení pojistného plnění v případě pojistné události. Pro tyto účely pojistitel stanovuje u pojištění spojených s investicí pravidla pro nutné umístění části běžného pojistného určeného pro jednotlivá životní pojištění tak, aby byl trvale schopen dostát závazkům spojeným s konkrétní pojistnou smlouvou.

Instituce dále argumentuje, že ustanovení § 4 odst. 1 písm. g) zákona o pojistné smlouvě vyžaduje vymezení způsobu, jakým se oprávněná osoba podílí na výnosech pojistitele, jako podstatnou náležitost smlouvy pouze v případě, že se na tom strany dohodly. Vzhledem k tomu, že k takové dohodě nedošlo, je proto podle Instituce logické, že Pojistná smlouva ujednání o způsobu, jakým se oprávněná osoba podílí na výnosech pojistitele, neobsahuje.

Instituce argumentuje, že čl. 2 bod 3.1. Doplňkových pojistných podmínek upravuje podíl na výnosech z finančního umístění aktiv, jejichž zdrojem jsou technické rezervy, nikoliv podíl na výnosech pojistitele. Tvrdí, že se jedná o stanovení způsobu bonifikace oprávněných osob, když podíly se vztahují k účetní kategorii rezerv pojistného životních pojištění podle zákona o pojišťovnictví, nikoliv k výnosům pojistitele.

Instituce je stran promlčení uplatněného nároku přesvědčena, že Navrhovatel měl vědomost o důvodech údajné absolutní neplatnosti již v okamžiku uzavření Pojistné smlouvy, neboť již v tomto okamžiku věděl o veškerých skutečnostech, na kterých svou argumentaci o údajné neplatnosti pojistné smlouvy zakládá. Námitky Navrhovatele se týkají obsahu smluvní dokumentace, kterou měl při podpisu k dispozici.

Instituce argumentuje, že závěr o neplatnosti Pojistné smlouvy namítaných Navrhovatelem je závěrem právním. Pokud by totiž byla Pojistná smlouva skutečně neplatná, pak důvody neplatnosti existovaly již v době uzavření Pojistné smlouvy a v průběhu jejího trvání se nijak neměnily. Z toho důvodu Instituce považuje za nutné použít subjektivní dvouletou promlčecí lhůtu, což znamená, že datum rozhodné pro promlčení případného nároku na vydání bezdůvodného obohacení je 13. 7. 2014, tj. dva roky před podáním návrhu.

7. Smírné řešení sporu

Finanční arbitr v souladu s ustanovením § 1 odst. 3 zákona o finančním arbitrovi vyzval účastníky řízení ke smírnému vyřešení sporu, ale Navrhovatel trvá na úplném vyhovění svého návrhu na zahájení řízení a Instituce na jeho zamítnutí. Smírného řešení sporu se nepodařilo finančnímu arbitrovi dosáhnout.

8. Právní posouzení

Finanční arbitr podle § 12 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi rozhoduje podle svého nejlepšího vědomí a svědomí, nestranně, spravedlivě a bez průtahů a pouze na základě skutečností zjištěných v souladu s tímto zákonem a zvláštními právními předpisy. Podle § 12 odst. 3 zákona o finančním arbitrovi není finanční arbitr vázán návrhem a aktivně opatřuje podklady. Při svém rozhodování vychází ze skutkového stavu věci a volně hodnotí shromážděné podklady.

Finanční arbitr při rozhodování aplikuje rozhodné psané právo, posuzuje všechny shromážděné podklady samostatně i ve vzájemné souvislosti s přihlédnutím k předmětu projednávaného sporu. Finanční arbitr se opírá a odvolává na relevantní ustálenou judikaturu obecných soudů, Ústavního soudu nebo Soudního dvora Evropské unie.

Finanční arbitr tak činí proto, aby jeho rozhodnutí bylo věcně a právně správné a přesvědčivé pro obě strany sporu, a zároveň i pro soud, který bude případně na základě žaloby kterékoli strany sporu rozhodnutí finančního arbitra přezkoumávat, a aby rozhodnutí finančního arbitra soud jako správné potvrdil a žalobu proti němu zamítl.

Předmětem sporu mezi Navrhovatelem a Institucí je platnost Pojistné smlouvy a nárok Navrhovatele na vydání bezdůvodného obohacení ve výši 28.034 Kč včetně zákonného úroku z prodlení, protože Pojistná smlouva je neplatná.

8.1. Rozhodná právní úprava

Navrhovatel a Instituce uzavřeli Pojistnou smlouvu za účinnosti zákona o pojistné smlouvě a občanského zákoníku.

Podle § 3028 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „nový občanský zákoník“), který nabytí účinnosti dne 1. 1. 2014 a nahradil zákon o pojistné smlouvě i občanský zákoník, se tímto zákonem (myšleno novým občanským zákoníkem) „*řídí práva a povinnosti vzniklé ode dne nabytí jeho účinnosti*“, přičemž podle odstavce 3 téhož ustanovení se právní poměry, na které se nevztahuje odstavec druhý (práva osobní, rodinná a věcná), a „*vzniklé přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, jakož i práva a povinnosti z nich vzniklé, včetně práv a povinností z porušení smluv uzavřených přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona*“ řídí dosavadními právními předpisy, tedy zákonem o pojistné smlouvě a občanským zákoníkem.

Na pojistnou smlouvu obecně, a tedy i na Pojistnou smlouvu je současně nutno nahlížet jako na tzv. absolutní neobchod (absolutní občanskoprávní vztah) a rovněž jako na smlouvu spotřebitelskou, jelikož naplňuje znaky uvedené v ustanovení § 52 občanského zákoníku, kdy na jedné straně Pojistné smlouvy stojí Instituce jako osoba, která při uzavírání a plnění Pojistné smlouvy jedná v rámci své obchodní nebo jiné podnikatelské činnosti, a na straně druhé Navrhovatel jako spotřebitel, tedy fyzická osoba, která při uzavírání a plnění Pojistné smlouvy nejedná v rámci své obchodní nebo jiné podnikatelské činnosti nebo v rámci samostatného výkonu svého povolání.

Finanční arbitr při rozhodování sporu musí na Navrhovatele pohlížet minimálně jako na tzv. průměrného spotřebitele, definice průměrného spotřebitele je explicitně obsažena například v bodu 18 preambule směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/29/ES ze dne 11. 5. 2005 o nekalých obchodních praktikách vůči spotřebitelům na vnitřním trhu a o změně směrnice Rady 84/450/EHS, směrnic Evropského parlamentu a Rady 97/7/ES, 98/27/ES a 2002/65/ES a nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 2006/2004 (dále jen „směrnice o nekalých obchodních praktikách“). Průměrným spotřebitelem se rozumí spotřebitel, který má dostatek informací a je v rozumné míře pozorný a opatrný, s ohledem na sociální, kulturní a jazykové faktory. Shodné pojetí převzal i Nejvyšší soud České republiky v rozsudku ze dne 30. 5. 2007, sp. zn. 32 Odo 229/2006, nebo v rozsudku ze dne 30. 10. 2009, sp. zn. 23 Cdo 1057/2009.

Praktickým projevem spotřebitelské ochrany je pak zejména zákaz tzv. zneužívajících klauzulí, ujednání, která ve smyslu § 56 občanského zákoníku zakládají v rozporu

s požadavkem dobré víry a k újmě spotřebitele, značnou nerovnováhu v právech a povinnostech stran. Kritérium posuzování nerovnováhy v právech a povinnostech stran, resp. vážnost jeho aplikace, je pak umocněno tím, že se jedná o adhezní smlouvu, tedy o smlouvu spadající do kategorie smluv, kterou typizuje skutečnost, že obsah práv a povinností právního vztahu není dán vyjednáváním stran, ale záměrem, vůlí smluvní strany v postavení dodavatele.

8.2. Rozhodná smluvní úprava

Pojistná smlouva obsahuje prohlášení pojistníka, že „[j]ako pojistník potvrzuji, že jsem při uzavření pojistné smlouvy převzal(a) ŽP-VPP-DIM-0001 a ŽP-DPP-DIM-0003 pro sjednaná pojištění a byl(a) s nimi seznámen (a).“ Součástí Pojistné smlouvy jsou tedy Všeobecné pojistné podmínky a Doplnkové pojistné podmínky.

Finanční arbitr ze shromážděných podkladů nezjistil, že Navrhovatel neměl před podpisem Pojistné smlouvy k dispozici všechny potřebné dokumenty a nemohl si je tedy řádně prostudovat, případně mohl podpis Pojistné smlouvy odložit o dobu k jejich prostudování potřebnou. Naopak, i sám Navrhovatel potvrdil, že před podpisem Pojistné smlouvy Všeobecné pojistné podmínky a Doplnkové pojistné podmínky obdržel.

Právní vztah založený Pojistnou smlouvou se tedy řídí Pojistnou smlouvou, Všeobecnými pojistnými podmínkami a Doplnkovými pojistnými podmínkami.

8.3. Skutková zjištění

Finanční arbitr ze shromážděných podkladů zjistil, že

- a) Navrhovatel a InSTITUTE uzavřeli dne 19. 1. 2012 Pojistnou smlouvu s pojistnou dobou 41 let, počátkem pojištění ode dne 1. 3. 2012, a pojištěním pro případ smrti nebo dožití, s měsíčním běžným pojistným ve výši 1.000 Kč, sjednanou pojistnou částkou pro případ smrti ve výši 10.000 Kč a kapitálové hodnoty pojištění, s umístěním pojistného do fondů: 70 % do fondu dynamického portfolia „CONSEQ“ a 30 % do fondu vyváženého portfolia „CONSEQ“;
- b) podepisující osobou na straně InSTITUTE byl Podřízený pojišťovací zprostředkovatel zastupujícího Zprostředkovatele, který s Institucí uzavřel Smlouvu o nevýhradním zastoupení, a to na základě Smlouvy o obchodním zastoupení; podle seznamu regulovaných a registrovaných subjektů finančního trhu vedeného Českou národní bankou byl Podřízený pojišťovací zprostředkovatel v okamžiku uzavření Pojistné smlouvy zapsán jako podřízený pojišťovací zprostředkovatel s oprávněním vykonávat pojišťovací zprostředkovatelskou činnost pro pojišťovacího agenta;
- c) Navrhovatel při uzavření Pojistné smlouvy jednal i jako tipař a za uzavření Pojistné smlouvy obdržel i provizi ve výši 3.333 Kč;
- d) s účinností od 1. 7. 2013 se Navrhovatel a InSTITUTE dohodli na snížení běžného pojistného z 1.000 Kč na 500 Kč;
- e) pojištění založené Pojistnou smlouvou stále trvá;
- f) Navrhovatel poslední platbu běžného pojistného ve výši 500 Kč uhradil dne 13. 9. 2017.

8.4. Návrh na určení vs. návrh na plnění

Podle § 24 zákona o finančním arbitrovi se v řízení před finančním arbitrem postupuje podle zákona o finančním arbitrovi a podle správního řádu, nestanoví-li zákon o finančním arbitrovi

jinak. Zákon o finančním arbitrovi pravidla pro rozhodování o návrzích na určení nebo na plnění neupravuje, proto se použije úprava správního řádu, kde podle § 142 odst. 1 správního řádu platí, že „[s]právní orgán v mezích své věcné a místní příslušnosti rozhodne na žádost každého, kdo prokáže, že je to nezbytné pro uplatnění jeho práv, zda určitý právní vztah vznikl a kdy se tak stalo, zda trvá, nebo zda zanikl a kdy se tak stalo“. Podle § 142 odst. 2 správního řádu finanční arbitr nepostupuje podle § 142 odst. 1 správního řádu tehdy, jestliže „může otázku jeho vzniku, trvání nebo zániku řešit v rámci jiného správního řízení“.

Protože je rozhodnutí finančního arbitra přezkoumatelné soudem, nikoli v režimu přezkumu správního rozhodnutí podle zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů, ale v režimu zvláštního přezkumu podle části páté občanského soudního řádu, posuzuje finanční arbitr „nezbytnost“ určovacího návrhu analogicky „naléhavému právnímu zájmu“ k určovací žalobě ve smyslu § 80 občanského soudního řádu, který stanoví „[u]rčení, zda tu právní poměr nebo právo je či není, se lze žalobou domáhat jen tehdy, je-li na tom naléhavý právní zájem“.

Finanční arbitr odkazuje na závěry Nejvyššího soudu v rozhodnutí ze dne 28. 2. 2011, sp. zn. 23 Cdo 5054/2008, že „Naléhavý právní zájem na určení, zda tu právní vztah nebo právo je či není, je dán zejména tehdy, kdy by bez tohoto určení bylo ohroženo právo žalobce nebo kde by se bez tohoto určení jeho právní postavení stalo nejistým. Jestliže však k porušení práva již došlo, a je tedy možno žalovat na splnění povinnosti, která z porušení práva vyplývá, nemá preventivní ochrana poskytovaná jinak podle ustanovení § 80 písm. c) o. s. ř. žádného smyslu. Proto žaloba domáhající se určení podle tohoto ustanovení nemůže být zpravidla opodstatněna tam, kde lze žalovat na splnění povinnosti podle ustanovení § 80 písm. b) o. s. ř. Vyslovený předpoklad však nelze chápat obecně. Prokáže-li žalobce, že má právní zájem na tom, aby bylo určeno určité právo nebo právní poměr, přestože by mohl žalovat přímo na splnění povinnosti, nelze mu určovací žalobu odeprít. Za nedovolenou - při možnosti žaloby na plnění - lze považovat určovací žalobu jen tam, kde by nesloužila potřebám praktického života, nýbrž by vedla jen ke zbytečnému rozmnožování sporů. Jestliže se určením, že tu právní vztah nebo právo je či není, vytvoří pevný právní základ pro právní vztahy účastníků sporu (a předejde se tak žalobě o plnění), nebo jestliže žaloba na plnění neřeší a ani nemůže řešit celý obsah a dosah sporného právního vztahu nebo práva, je určovací žaloba přípustná i přesto, že je možná také žaloba na splnění povinnosti podle ustanovení § 80 písm. b) o. s. ř.“

Rovněž v rozhodnutí ze dne 17. 4. 2014, sp. zn. 33 Cdo 1734/2013, Nejvyšší soud dovodil, že „[ž]aloba na určení je preventivního charakteru a má místo jednak tam, kde její pomocí lze eliminovat stav ohrožení práva či nejistoty v právním vztahu a k odpovídající nápravě nelze dospět jinak, jednak v případech, v nichž určovací žaloba účinněji než jiné právní prostředky vystihuje obsah a povahu příslušného právního vztahu a jejím prostřednictvím lze dosáhnout úpravy tvořící určitý právní rámec, který je zárukou odvrácení budoucích sporů účastníků. Tyto funkce určovací žaloby korespondují právě s podmínkou naléhavého právního zájmu; nelze-li v konkrétním případě očekávat, že je určovací žaloba bude plnit, nebude ani naléhavý právní zájem na takovém určení. Přitom příslušné závěry se vážou nejen k žalobě na určení jako takové, ale také k tomu, jakého konkrétního určení se žalobce domáhá (v souzené věci se žalobce nedomáhal určení neexistence závazkového právního vztahu /práva/, ale určení neplatnosti smlouvy). Určovací žaloby slouží potřebám praktického života a nemohou vést ke zbytečnému rozmnožování sporů. Naléhavý právní zájem na požadovaném určení je proto současně dán jen tehdy, jestliže je (objektivně vzato) způsobilé odstranit stav právní nejistoty žalobce nebo ohrožení jeho práva. Pomocí určovací žaloby nelze řešit otázky, které mají

význam jen pro jiné – dosud nezahájené nebo již probíhající – řízení (v němž je lze řešit jako předběžné otázky) nebo které mají být podle zákona řešeny v jiném řízení“.

Protože samotný návrh na plnění nemůže v posuzovaném případě řešit celý obsah a dosah sporného vztahu (vydání bezdůvodného obohacení získaného pouze za určité období trvání smluvního vztahu), neboť pojištění založené Pojistnou smlouvou dosud trvá a smluvní strany jsou z ní navzájem zavázány, má finanční arbitr za to, že je dán právní zájem na tom, aby finanční arbitr určil, že Pojistná smlouva je neplatná. Pokud by finanční arbitr neurčil neplatnost pojistné smlouvy, byl by Navrhovatel nadále povinen hradit pojistné, naproti tomu Instituce by byla povinna plnit pro případ pojistné události. Ačkoli by z odůvodnění rozhodnutí finančního arbitra bylo patrné, že je Pojistná smlouva neplatná, nebylo by tak postaveno najisto autoritativním výrokem. Tato situace by vystavila smluvní strany riziku právní nejistoty a mohla by vést k dalším sporům do budoucna. Otázka určení neplatnosti Pojistné smlouvy v posuzovaném případě tedy není pouze předběžnou otázkou, ale je zásadní pro určení vzájemných práv smluvních stran do budoucna a to i přesto, že se Navrhovatel domáhá i přímo plnění.

8.5. Promlčení

Instituce v řízení před finančním arbitrem vznesla námitku promlčení všech nároků, které Navrhovatel uplatnil v řízení nebo které by mohl v řízení finanční arbitr posuzovat.

Pokud je nárok Navrhovatele vznesený v řízení před finančním arbitrem promlčený, nebude účelné zjišťovat nárok samý, když by ho pak finanční arbitr stejně nemohl pro vznesenou námitku promlčení přiznat. Finanční arbitr odkazuje na závěry Nejvyššího soudu České Republiky vyjádřený v jeho rozhodnutí ze dne 13. 12. 2007, sp. zn. 33 Odo 896/2006, že *„Dovolá-li se účastník občanského soudního řízení promlčení, nemůže soud promlčené právo (nárok) přiznat; návrh na zahájení řízení v takovém případě zamítne. Jestliže je v řízení uplatněna námitka promlčení, je na soudu, aby se v souladu se zásadou hospodárnosti řízení obsaženou v § 6 o. s. ř. přednostně zabýval otázkou promlčení práva, pokud to vede rychleji a účinněji k vydání rozhodnutí ve věci samé, a nikoliv nárokem samým.“*

Návrh na zahájení řízení podal Navrhovatel k finančnímu arbitrovi dne 13. 7. 2016. Podáním návrhu na zahájení řízení před finančním arbitrem se podle § 8 odst. 2 zákona o finančním arbitrovi ve spojení s § 112 občanského zákoníku staví promlčecí doba práva na vydání bezdůvodného obohacení.

Podle § 49a občanského zákoníku platí, že *„[p]rávní úkon je neplatný, jestliže jej jednající osoba učinila v omylu, vycházejícím ze skutečnosti, jež je pro jeho uskutečnění rozhodující, a osoba, které byl právní úkon určen, tento omyl vyvolala nebo o něm musela vědět. Právní úkon je rovněž neplatný, jestliže omyl byl touto osobou vyvolán úmyslně. Omyl v pohnutce právní úkon neplatným nečiní.“* Současně podle § 40a občanského zákoníku platí, že *„[j]de-li o důvod neplatnosti právního úkonu podle ustanovení § 49a [...] považuje se právní úkon za platný, pokud se ten, kdo je takovým úkonem dotčen, neplatnosti právního úkonu nedovolá“.*

Nejvyššího soud v rozhodnutí ze dne 19. 10. 2010, sp. zn. 30 Cdo 2929/2009, dovedil, že *„Právo dovolat se tzv. relativní neplatnosti - jak se podává z ustálené judikatury soudů - podléhá promlčení (srov. též Závěry na str. 424 a násl.). Promlčecí doba je tříletá a běží ode dne, kdy právo mohlo být vykonáno poprvé (§ 101 obč. zák.). To, že se věřitel o vzniku svého práva nedozvěděl, nemá podle soudní praxe pro počátek běhu objektivní promlčecí doby vliv (nejde totiž o subjektivní promlčecí dobu podle § 106, 107 obč. zák.). V judikatuře se rovněž ustálil právní názor, že promlčecí doba podle ustanovení § 101 občanského zákoníku začíná*

běžet "vždy dnem, kdy došlo k uzavření právního úkonu, a to i při právních úkonech, které ke své účinnosti vyžadují rozhodnutí příslušného orgánu nebo registraci státním notářstvím".

Navrhovatel se tedy mohl dovolat relativní neplatnosti Pojistné smlouvy již dnem jejího uzavření. Pojistnou smlouvu uzavřely strany sporu dne 19. 1. 2012. Právo Navrhovatele dovolat se relativní neplatnosti Pojistné smlouvy se promlčelo dne 19. 1. 2015.

Finanční arbitr ze shromážděných podkladů nezjistil, že by se relativní neplatnosti Navrhovatel dovolal dříve než podáním ze dne 26. 5. 2016. Navrhovatel právo dovolat se relativní neplatnosti Pojistné smlouvy tedy nevykonal včas.

Subjektivní promlčecí doba práva na vydání bezdůvodného plnění je podle § 107 odst. 1 občanského zákoníku dvouletá, když platí, že *„Právo na vydání plnění z bezdůvodného obohacení se promlčí za dva roky ode dne, kdy se oprávněný dozví, že došlo k bezdůvodnému obohacení a kdo se na jeho úkor obohatil.“*

Objektivní promlčecí doba je podle § 107 odst. 2 občanského zákoníku tříletá resp. desetiletá při úmyslném bezdůvodném obohacení (*„[n]ejpozději se právo na vydání plnění z bezdůvodného obohacení promlčí za tři roky, a jde-li o úmyslné bezdůvodné obohacení, za deset let ode dne, kdy k němu došlo.“*).

Pokud jde o vzájemný vztah subjektivní a objektivní promlčecí doby, pak odkazuje finanční arbitra na ustálenou judikaturu Nejvyššího soudu, že *„[v]e vzájemném vztahu subjektivní a objektivní promlčecí doby se právo promlčí uplynutím jedné z nich i tehdy, běží-li ještě druhá promlčecí doba“* (viz např. rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 18. 3. 2008, sp. zn. 28 Cdo 3977/2007).

Stran počátku běhu subjektivní promlčecí doby práva na vydání bezdůvodného obohacení Nejvyšší soud konstantně judikuje: *„[z] hlediska posouzení počátku běhu dvouleté subjektivní promlčecí doby podle § 107 odst. 1 obč. zák. je tedy rozhodný okamžik, kdy se oprávněný v konkrétním případě skutečně dozví o tom, že došlo na jeho úkor k získání bezdůvodného obohacení a kdo je získal. Jinak řečeno, pro začátek běhu subjektivní promlčecí doby k uplatnění práva na vydání bezdůvodného obohacení se vyžaduje skutečná (prokázaná) a nikoli jen předpokládaná vědomost oprávněného. K tomu dochází tehdy, kdy oprávněný zjistí takové skutkové okolnosti, které mu umožní uplatnit jeho právo žalobou u soudu. V případě bezdůvodného obohacení získaného plněním z neplatné smlouvy (§ 457 obč. zák.) je pak rozhodující subjektivní moment, kdy oprávněný zjistí takové okolnosti, z nichž lze dovodit, že smlouva, z níž bylo plněno, je neplatná.“* (viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 3. 2007, sp. zn. 33 Odo 306/2005).

Prokazatelnou vědomost o neplatnosti Pojistné smlouvy a vzniku bezdůvodného obohacení finanční arbitr dovozuje teprve z dopisu právního zástupce Navrhovatele ze dne 26. 5. 2016, ve které Instituci vyzval k nápravě, tj. ve které namítal vůči Instituci neplatnost Pojistné smlouvy a současně ji vyzval k vydání bezdůvodného obohacení. Finanční arbitr nemá za prokázané, že by Navrhovatel mohl tuto vědomost nabýt dříve. Z předložených podkladů v řízení finanční arbitr zjistil, že Instituce zasílá Navrhovateli jednou ročně výroční dopis o stavu Pojistné smlouvy obsahující informaci o zaplaceném běžném a mimořádném pojistném od počátku pojištění, o hodnotě provedených mimořádných výběrů, aktuální výši kapitálové hodnoty s garantovanou technickou mírou a počtu podílových jednotek (v kusech) v Navrhovatelem zvolených fondech. Z výročních dopisů však nevyplývá žádná relevantní informace, která by mohla mít vliv na vědomost Navrhovatele o důvodech neplatnosti

Pojistné smlouvy a o vzniku bezdůvodného obohacení na straně Instituce (např. informace o stržených počátečních a správních nákladech z kapitálové hodnoty pojištění).

Pro posouzení promlčení nároku Navrhovatele na vydání bezdůvodného obohacení se použije objektivní tříletá lhůta, což znamená, že za mezní datum rozhodné pro promlčení vydání bezdůvodného obohacení je den 13. 7. 2013, tj. tři roky před podáním návrhu k finančnímu arbitrovi. Co si strany plnily před tímto datem je promlčené, co si plnily, po tomto datu je z hlediska vydání bezdůvodného obohacení nepromlčené.

Objektivní promlčecí doba začala běžet faktickým zaplacením každého běžného pojistného. Finanční arbitr má za prokázané, že Navrhovatel od 6. 3. 2012 do 20. 6. 2013 uhradil Instituci celkem 17 plateb běžného pojistného ve výši 1.000,- Kč, tj. celkem 17.000 Kč. Další platbu běžného pojistného Navrhovatel uhradil až dne 23. 7. 2013.

Finanční arbitr má za prokázané, že nepromlčené jsou všechny platby pojistného, které Navrhovatel uhradil po 13. 7. 2013.

Pokud by se Instituce měla bezdůvodně obohatit na úkor Navrhovatele úmyslně, počítala by se místo objektivní tříleté promlčecí lhůty promlčecí lhůta desetiletá. Otázku prokazování úmyslu u bezdůvodného obohacení řešil Nejvyšší soud ve svém rozhodnutí ze dne 20. 2. 2003, sp. zn. 33 Odo 938/2002, ve kterém vyslovil závěr, že *„nutno prokázat existenci vědomosti žalovaného o tom, že při uzavírání smlouvy o sdružení a přijetí vkladu od žalobkyně musel žalovaný skutečně vědět nebo být minimálně srozuměn (úmysl nepřímý) s tím, že přijetím finanční částky na svůj účet se bezdůvodně obohacuje. Takové skutkové závěry by přitom musely vyplynout z dokazování provedeného v tomto řízení, neboť Nejvyšší soud ČR je vázán skutkovými zjištěními, která učinil na základě provedeného dokazování Nejvyšší soud. V průběhu řízení však nebyla prokázána vědomost žalovaného o tom, že může získat bezdůvodné obohacení, a že s tímto následkem svého jednání byl srozuměn. Z dokazování naopak vyplynulo, že po uzavření smlouvy a vložení finančních prostředků žalobkyní na účet žalovaného, vyplatil žalovaný žalobkyni úroky z jejího vkladu. Nelze akceptovat názor dovolatelky, že úmysl bezdůvodně se obohatit lze dovodit již z toho, že činnost žalovaného je podle platné právní úpravy zakázána.“*

O úmyslné bezdůvodné obohacení na straně Instituce by tedy šlo v případě, že by věděla nebo byla alespoň srozuměna s tím, že přijímáním běžného pojistného od Navrhovatele se bezdůvodně obohacuje.

Ze shromážděných podkladů finanční arbitr nezjistil, že by Instituce nebyla přesvědčena o platnosti Pojistné smlouvy nebo že by Instituce měla úmysl (ať přímý či nepřímý) bezdůvodně se obohatit na úkor Navrhovatele. Finanční arbitr nemůže pro posouzení promlčení v tomto případě desetiletou promlčecí dobu použít.

K námitce promlčení v rozporu s dobrými mravy Nejvyšší soud judikoval ve svém rozhodnutí ze dne 13. 3. 2014, sp. zn. 25 Cdo 2593/2011, že *„[u]platnění námitky promlčení by se přičilo dobrým mravům jen v těch výjimečných případech, kdy by bylo výrazem zneužití tohoto práva na úkor účastníka, který marné uplynutí promlčecí doby ničím nezavinil, a vůči němuž by za takové situace zánik nároku v důsledku promlčení byl nepřiměřeně tvrdým postihem ve srovnání s rozsahem a charakterem jím uplatňovaného práva a s důvody, pro které své právo včas neuplatnil. O jednání vykazující znaky přímého úmyslu poškodit druhého účastníka by ovšem nebylo možno uvažovat z okolností a důvodů, z nichž je vznik uplatněného nároku dovozován, nýbrž jen z konkrétních okolností, za nichž byla námitka promlčení tohoto nároku uplatněna. Tyto okolnosti by přitom musely být naplněny v natolik výjimečné intenzitě,*

aby byl odůvodněn tak významný zásah do principu právní jistoty, jakým je odepření práva uplatnit námitku promlčení (srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 11. 2001, sp. zn. 25 Cdo 2905/99, nebo rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 10. 2007, sp. zn. 33 Odo 561/2006)“.

Z předložených podkladů finanční arbitr nezjistil, že by k promlčení uplatněného nároku Navrhovatele došlo vinou Instituce nebo že by námitka promlčení byla projevem zneužití práva na úkor Navrhovatele, natož pak, aby některý z těchto důvodů byl naplněn v tak výjimečné intenzitě, která by odůvodňovala odepření možnosti uplatnit námitku promlčení.

Jestliže Navrhovatel k rozporu námitky promlčení argumentuje zejména porušením povinností na straně Instituce a poukazuje na skutečnosti, že Instituce vypracovala Pojistnou smlouvu s vadami způsobujícími její neplatnost, jedná se o vylíčení skutkového základu podaného návrhu, nikoli však o popis zvláštních okolností navozujících rozpor námitky promlčení s dobrými mravy.

Nelze přisvědčit ani argumentu Navrhovatele, že mimořádná intenzita okolností prokazující úmysl Instituce poškodit Navrhovatele vyplývá z množství smluv, které Instituce uzavřela nebo systematickosti toho, jakým způsobem smlouvy uzavírá. Mimořádná míra intenzity by se musela vztahovat ke konkrétním okolnostem vyplývajícím z konkrétní Pojistné smlouvy vůči jejím smluvním stranám, nikoli navenek vůči jiným klientům Instituce bez ohledu na jejich počet. Ze stejného důvodu nelze ani přisvědčit námitce Navrhovatele, že s ohledem na množství poškozených klientů je námitka promlčení ze strany Instituce zjevným zneužitím práva.

8.6. Ujednání o počátečních, správních a inkasních nákladech

Finanční arbitr posuzoval, zda smluvní ujednání Doplnkových pojistných podmínek o strhávání nákladů jsou určitá ve smyslu ustanovení § 37 odst. 1 občanského zákoníku, podle kterého: *„[p]rávní úkon musí být učiněn svobodně a vážně, určitě a srozumitelně; jinak je neplatný.“*

Finanční arbitr z vyjádření Instituce a jí předložených podkladů zjistil, že Instituce od uzavření Pojistné smlouvy odečítá měsíčně z kapitálové hodnoty pojištění při každé příchozí platbě pojistného správní náklady ve výši 90,32 Kč (resp. 45,32 Kč po snížení běžného pojistného s účinností od 1. 7. 2013 z 1.000 Kč na 500 Kč) a počáteční náklady ve výši 43,31 Kč (resp. 45,06 Kč po snížení běžného pojistného s účinností od 1. 7. 2013 z 1.000 Kč na 500 Kč).

Podle ustanovení čl. 1 bodu 3.1. a 3.2. Doplnkových pojistných podmínek platí, že *„3.1. Pojistitel je oprávněn od data počátku pojištění první den každého účtovacího období snižovat kapitálovou hodnotu pojištění o počáteční a správní náklady stanovené podle pojistně technických zásad pojistitele. 3.2. Pojistitel je oprávněn započítat pojistníkovi inkasní náklady za každé zaplacené pojistné.“*

Podle ustanovení § 7 odst. 1 zákona o pojistné smlouvě musí mít pojistná smlouva písemnou formu, s výjimkou případů, kdy zakládá pojištění s pojistnou dobou kratší než 1 rok (krátkodobé pojištění). Finanční arbitr odkazuje na závěry Nejvyššího soudu v rozhodnutí ze dne 26. 3. 2008, sp. zn. 32 Odo 1242/2005, že *„[j]de-li o právní úkon, pro který je stanovena pod sankcí neplatnosti písemná forma, musí určitost obsahu projevu vůle vyplývat z textu listiny, na níž je tento projev vůle zaznamenán.“*

Všechna ujednání Pojistných smluv tedy musí tedy být písemná a zaznamenaná určitě a srozumitelně. Určitost je chápána jako kvalita obsahu právního úkonu (viz rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 27. 5. 2010, sp. zn. 23 Cdo 1122/2010 „*Určitost představuje kvalitu obsahu právního úkonu; právní úkon je neurčitý, jestliže se jednajícím nezdařilo jednoznačným způsobem stanovit obsah vůle, přičemž neurčitost tohoto obsahu nelze odstranit a překlenout ani za použití výkladových pravidel.*“)

Právní úkon není neurčitý, lze-li jeho obsah vyložit výkladem, viz rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 19. 10. 2006, sp. zn. 29 Odo 573/2005: „*[z]ávěr o neurčitosti právního úkonu předpokládá, že ani jeho výkladem nelze dospět k nepochybnému poznání, co chtěl účastník projevit.*“

Z Doplňkových pojistných podmínek není ani výkladem seznatelná reálná výše ani způsob, který by vedl ke stanovení poměrné výše nákladů k placenému běžnému měsíčnímu pojistnému, které Instituce Navrhovatelí strhává. Doplňkové pojistné podmínky nejsou doplněny žádným dalším ujednáním, které by upřesňovalo výši počátečních, správních a inkasních nákladů.

Z Doplňkových pojistných podmínek vyplývá, že Instituce uplatňuje na vrub Navrhovatele jisté náklady, ty však nelze v rámci smluvního textu v žádné podobě identifikovat, resp. individualizovat, a nelze tudíž ani určit výši těchto počátečních nákladů a jiných nákladů a to ani přibližně, což potenciálně vede k absurdnímu důsledku stržení např. každého celého běžného pojistného.

Je pak právně irelevantní vzhledem k posuzování platnosti strhávání počátečních, správních a inkasních nákladů, že se Navrhovatel a Instituce Pojistnou smlouvou po určitou dobu řídili. Finanční arbitr odkazuje na závěry Nejvyššího soudu v rozhodnutí ze dne 27. 10. 1999, sp. zn. 22 Cdo 910/98, že „*[p]latné právo neumožňuje zpětné zhojení vad právních úkonů absolutně neplatných (konvalidaci).*“

Přístup a závěry finančního arbitra je též v souladu se závěry Nejvyššího soudu v rozhodnutí ze dne 3. 3. 2009, sp. zn. 32 Cdo 661/2008, kde v tomto sporu podle článku X, bod 2.6 leasingové smlouvy v případě úplného zničení nebo odcizení předmětu leasingu náležely žalobkyni (leasingové společnosti) mj. „*odúročené finanční služby*“. Smlouva samotná, ani obchodní podmínky však nestanovily, jakým způsobem má být odúročení finanční služby provedeno, pojem finanční služby nedefinují, tento pojem není uveden ani ve splátkovém kalendáři. Soud prvního stupně proto došel k závěru, že ujednání obsažené v článku X, bod 2.6 obchodních podmínek, které jsou nedílnou součástí smlouvy mezi účastníky uzavřené (podle jejíhož obsahu vztahy mezi účastníky posuzoval), je absolutně neplatné podle § 37 odst. 1 občanského zákoníku. Nejvyšší soud tento názor potvrdil následovně: „*S ohledem na skutková zjištění soudu učiněná vztahující se k obsahu smlouvy a obchodních podmínek i splátkového kalendáře jako jejích součástí považuje dovolací soud za správný závěr o neurčitosti pojmu "odúročená finanční služba" a s tím související závěr o neplatnosti příslušné části článku X, bod 2.6. smlouvy podle § 37 odst. 1 obč. zák.*“

Finanční arbitr ujednání o strhávání počátečních, správních nákladů a inkasních nákladů v čl. 1 bodu 3.1. a 3.2. Doplňkových pojistných podmínek s ohledem na výše uvedené považuje za neurčité a podle § 37 odst. 1 občanského zákoníku za neplatné.

8.7. Ujednání o rizikovém pojistném

Čl. 1 bod 1.6. a 1.7. Doplnkových pojistných podmínek upravuje rizikové pojistné takto „1.6. Pojistitel je oprávněn od data počátku pojištění první den každého účtovacího období snižovat kapitálovou hodnotu pojištění o rizikové pojistné za základní pojištění. 1.7. Rizikové pojistné za základní pojištění stanoví pojistitel podle pojistně technických zásad pojistitele, především s ohledem na pohlaví a věk pojištěného, pojistnou částku platnou pro aktuální účtovací období a na zdravotní stav pojištěného k datu sjednání pojištění nebo k datu poslední změny pojistné částky nebo pojistného.“

Finanční arbitr ze shromážděných podkladů zjistil, že Instituce v období od 1. 3. 2012 do 28. 2. 2013 odečítala měsíčně z kapitálové hodnoty pojištění rizikové pojistné ve výši 0,83 Kč; od 1. 3. 2013 do 30. 6. 2013 odečítala měsíčně z kapitálové hodnoty pojištění rizikové pojistné ve výši 0,89 Kč; od 1. 7. 2013 (od účinnosti změny výše pojistného z 1.000 Kč na 500 Kč) do 30. 6. 2014 odečítala měsíčně z kapitálové hodnoty pojištění rizikové pojistné ve výši 0,86 Kč; od 1. 7. 2014 do 30. 6. 2015 odečítala měsíčně z kapitálové hodnoty rizikové pojistné ve výši 0,92 Kč; od 1. 7. 2015 do 30. 6. 2016 odečítala měsíčně z kapitálové hodnoty rizikové pojistné ve výši 0,94 Kč; od 1. 7. 2016 do 23. 11. 2016 odečítala měsíčně z kapitálové hodnoty rizikové pojistné ve výši 0,97 Kč.

V Pojistné smlouvě, ani v Doplnkových pojistných podmínkách nebo jiných smluvních dokumentech, které tvoří součást Pojistné smlouvy, přitom není sjednána výše rizikového pojistného, které si Instituce strhává na pojištění smrti (tj. výše, v jaké Instituce rizikové pojistné strhávala, nemá jakoukoliv oporu ve sjednané Pojistné smlouvě).

Ujednání čl. 1 bodu 1.6. a 1.7. Doplnkových pojistných podmínek považuje finanční arbitr za neplatné z důvodu neurčitosti ve smyslu § 37 odst. 1 občanského zákoníku a finanční arbitr odkazuje na důvody, kvůli kterým shledal neplatnost ujednání o počátečních, správních a inkasních nákladech.

8.8. Ujednání o odkupném

Čl. 8 odst. 3 Všeobecných pojistných podmínek platí, že „[v]ýši odkupného pojistitel stanoví podle pojistně technických zásad.“

Ustanovení § 3 písm. x) zákona o pojistné smlouvě přitom stanoví, že „[p]ro účely tohoto zákona se rozumí odkupným část nespotřebovaného pojistného ukládaná pojistitelem jako technická rezerva vypočtená pojistně matematickými metodami k datu zániku soukromého pojištění“.

Finanční arbitr chápe výše uvedené ustanovení zákona o pojistné smlouvě jako povinnost Instituce – jako odborníka spočítat v případě ukončení smlouvy konkrétní výši odkupného. To však neznamená, že by Instituce s Navrhovatelem neměla povinnost si soukromoprávně sjednat, jak Instituce výši odkupného vypočte např. tzv. odkupným koeficientem (x % kapitálové hodnoty pojistné smlouvy atd.). Toto ustanovení je spíše veřejnoprávního charakteru a míří na skutečnost, že pojišťovna musí mít výši odkupného nastavenou v souladu s pojistně matematickými metodami, tj. aby výše odkupného neohrožovala pojistný kmen atd.

Finanční arbitr vymezení odkupného pouze odkazem ve Všeobecných pojistných podmínkách na pojistně technické zásady bez dalšího, se kterými se navíc pojistník, v tomto případě Navrhovatel, neměl možnost před uzavřením pojistné smlouvy seznámit, a které nejsou její

součástí, nepovažuje za dostatečně určité ve smyslu § 37 odst. 1 občanského zákoníku, a ujednání čl. 8 odst. 3 Všeobecných pojistných podmínek tedy za neplatné.

8.9. Ujednání o stanovení podílu oprávněné osoby na výnosech

Finanční arbitr zjistil, že v Pojistné smlouvě si Navrhovatel a Instituce sjednali umístění běžného pojistného v rozsahu 70 % do fondu dynamického portfolia „CONSEQ“ a 30 % do fondu vyváženého portfolia „CONSEQ“.

Podle bodu 2.6. Doplnkových pojistných podmínek si Navrhovatel a Instituce současně sjednali, že: *„[k]apitálová hodnota s garantovanou technickou úrokovou mírou se zvyšuje o část zaplaceného běžného pojistného určenou na závazky vyplývající ze sjednaného základního pojištění a o část zaplaceného běžného pojistného alokovanou pojistníkem do této kapitálové hodnoty....“*

V čl. 1 bodu 10.1. Doplnkových pojistných podmínek si Navrhovatel a Instituce sjednali, že *„[a]lokace běžného pojistného: Pojistitel je oprávněn stanovit minimální procento alokace pojistného nebo minimální peněžní hodnotu alokovaného pojistného do kapitálové hodnoty s garantovanou technickou úrokovou mírou, do kapitálové hodnoty s vyhlášenou úrokovou mírou a do kapitálových hodnot tvořených podílovými jednotkami vnitřních fondů.“*

Finanční arbitr nezjistil, že by si Navrhovatel a Instituce v Pojistné smlouvě, Doplnkových pojistných podmínkách nebo v jiných smluvních dokumentech, které tvoří součást Pojistné smlouvy, sjednali alokační procento pojistného do kapitálové hodnoty s garantovanou úrokovou mírou.

Ze shromážděných podkladů tedy není zřejmé, jaké procento běžného pojistného Instituce alokovala do fondů vymezených v Pojistné smlouvě a jaké procento Instituce alokuje do kapitálové hodnoty s technickou úrokovou mírou.

Finanční arbitr považuje ujednání o kapitálové hodnotě s garantovanou úrokovou mírou za neurčitá a ve smyslu § 37 odst. 1 občanského zákoníku za neplatná.

8.10. Posouzení platnosti Pojistné smlouvy jako celku

Finanční arbitr výše shledal neplatnost ujednání o počátečních, správních a inkasních nákladech, rizikovém pojistném, odkupném a podílech na výnosech.

Podle § 41 občanského zákoníku platí, že *„Vztahuje-li se důvod neplatnosti jen na část právního úkonu, je neplatnou jen tato část, pokud z povahy právního úkonu nebo z jeho obsahu anebo z okolností za nichž k němu došlo, nevyplývá, že tuto část nelze oddělit od ostatního obsahu.“*

K částečné neplatnosti právního úkonu finanční arbitr odkazuje na ustálený přístup Nejvyššího soudu, vyjádřený např. v usnesení ze dne 31. 10. 2013, sp. zn. 33 Cdo 1867/2012: *„'oddělitelnost' části právního úkonu od ostatního jeho obsahu je třeba vždy dovodit výkladem z povahy právního úkonu nebo z jeho obsahu anebo z okolností, za nichž k němu došlo (§ 35 obč. zák.). Neoddělitelnost je tak třeba chápat ve smyslu obsahovém nikoliv reálné neoddělitelnosti; podle zásady favor negotii je pak třeba dávat přednost přístupu, který jinak zachovává ostatní části smlouvy (v projednávaném případě dohodu žalobkyně a žalované o provizi ve výši 5% z kupní ceny od 7.073.820,- Kč do 7.527.269,- Kč a ve výši 6% z kupní ceny 7.527.270,- Kč).“*

Při posuzování věci z pohledu oddělitelnosti právního úkonu vyšel finanční arbitr ze zákonné definice pojistné smlouvy ve § 2 zákona o pojistné smlouvě, že „[p]ojistná smlouva je smlouvou o finančních službách, ve které se pojistitel zavazuje v případě vzniku nahodilé události poskytnout ve sjednaném rozsahu plnění a pojistník se zavazuje platit pojistiteli pojistné.“

Rozhodný je tedy závazek pojistníka platit pojistné a tomu odpovídá závazek pojistitele vyplatit pojistné plnění.

V čl. 2 bod 1 Doplnkových pojistných podmínek stojí, že „1.1. Dožije-li se pojištěný dne uvedeného v pojistné smlouvě jako konec pojištění, pojistitel vyplatí pojištěnému sjednanou pojistnou částku pro případ dožití, byla-li sjednána při uzavření pojistné smlouvy a kapitálovou hodnotu pojištění ve výši stanovené k datu konce pojištění. Požádá-li o to pojištěný, pojistitel dohodne s pojištěným namísto jednorázového plnění výplatu doživotního nebo časově omezeného důchodu. Splátka důchodu nesmí činit méně než minimální výše uvedená v Přehledu poplatků. 1.2. Dojde-li v době trvání pojištění ke smrti pojištěného, nikoli následkem sebevraždy do dvou let trvání pojištění, pojistitel vyplatí oprávněné osobě sjednanou pojistnou částku pro případ smrti a kapitálovou hodnotu pojištění ve výši stanovené k datu oznámení pojistné události pojistiteli. 1.3. Zemře-li pojištěný v prvních dvou letech trvání pojištění následkem sebevraždy, zanikají bez práva na plnění všechna sjednaná pojištění. V takovém případě pojistitel vyplatí oprávněné osobě kapitálovou hodnotu pojištění ve výši stanovené k datu oznámení úmrtí pojistiteli. Není-li pojištěný zároveň pojistníkem, bude kapitálová hodnota pojištění vyplacena pojistníkovi. 1.4. Zemře-li pojištěný ve třetím nebo dalším roce trvání pojištění následkem sebevraždy a neuplynuly-li alespoň dva roky od posledního zvýšení pojistné částky, k němuž došlo z jiného důvodu než v důsledku indexace pojištění, vyplatí pojistitel oprávněné osobě součet nejnižší pojistné částky platné v průběhu dvou let před datem úmrtí pojištěného a kapitálové hodnoty pojištění ve výši stanovené k datu oznámení pojistné události pojistiteli. 1.5. V případě, že smrt pojištěného není pojistnou událostí, vyplatí pojistitel oprávněné osobě část kapitálové hodnoty stanovenou podle pojistné technických zásad pojistitele k datu, kdy se o smrti dozvěděl. Není-li pojištěný zároveň pojistníkem, bude tato částka vyplacena pojistníkovi.“

V Pojistné smlouvě si Navrhovatel a Instituce sjednali pojistnou částku pro případ smrti 10.000 Kč, rozsah pojistného plnění doplňují Doplnkové pojistné podmínky v čl. 2 tak, že v případě dožití Navrhovatel obdrží kapitálovou hodnotu pojištění a v případě smrti obdrží oprávněná osoba kapitálovou hodnotu pojištění a pojistnou částku 10.000 Kč.

Finanční arbitr zjistil, že pojistné plnění z Pojistné smlouvy je tedy přímo vázáno na kapitálovou hodnotu pojištění.

Kapitálová hodnota je definovaná v čl. 1 bod 2.5. Doplnkových pojistných podmínek jako „[k]apitálovou hodnotou se rozumí aktuální hodnota pojištění a člení se na kapitálovou hodnotu s garantovanou technickou úrokovou mírou a kapitálovou hodnotu negarantovanou. Kapitálová hodnota se snižuje k 1. dni každého účtovacího období o rizikové pojistné za základní pojištění, počáteční a správní náklady a poplatky. Kapitálová hodnota se zvyšuje o zaplacené pojistné. Kapitálová hodnota se může měnit s ohledem na vývoj cen podílových jednotek jednotlivých vnitřních fondů. Dále se kapitálová hodnota může snižovat o mimořádné výběry. [...]“

Finanční arbitr má za to, že pokud je kapitálová hodnota snižována o neplatně sjednané náklady a rizikové pojistné na životní pojištění, neovlivňuje to určitost sjednané kapitálové hodnoty, resp. sjednaného pojistného plnění, které je podstatnou náležitostí pojistné smlouvy.

Vůle Instituce vyplatit pojistné plnění v kapitálové hodnotě snížené o náklady a rizikové pojistné byla zásadní při uzavírání Pojistných smluv. Finanční arbitr nezjistil, že by cílem, se kterým uzavřela Instituce Pojistné smlouvy, nebylo poskytnout sjednaný pojistný produkt a nebylo současně realizovat vlastní ekonomickou činnost, nicméně neplatnost ujednání o nákladech a rizikovém pojistném tento účel narušuje a finanční arbitr z toho dovozuje, že Instituce by bez nákladů a rizikového pojistného Pojistné smlouvy neuzavřela, protože by poskytovala pojistnou ochranu a správu investice bezúplatně.

Neplatná ujednání o počátečních, správních a inkasních nákladech, rizikovém pojistném, odkupném a podílech na výnosech nejsou proto ve smyslu § 41 občanského zákoníku oddělitelná od ostatních ujednání Pojistných podmínek a Pojistná smlouva je tudíž neplatná jako celek.

8.11. Vydání bezdůvodného obohacení

Podle § 451 občanského zákoníku platí, „(1) Kdo se na úkor jiného bezdůvodně obohatí, musí obohacení vydat. (2) Bezdůvodným obohacením je majetkový prospěch získaný plněním bez právního důvodu, plněním z neplatného právního úkonu nebo plněním z právního důvodu, který odpadl, jakož i majetkový prospěch získaný z nepoctivých zdrojů.“

Instituce se v tomto případě na úkor Navrhovatele bezdůvodně obohatila tím, že přijala pojistné z neplatné Pojistné smlouvy.

Finanční arbitr ze shromážděných podkladů před vydáním tohoto rozhodnutí zjistil, že Navrhovatel poslední platbu běžného pojistného uhradil dne 13. 9. 2017.

Ze shromážděných podkladů vyplývá, že

- a) ve dnech 23. 7. 2013, 10. 9. 2015, 5. 12. 2016 a 8. 8. 2017 uhradil Navrhovatel 4 platby běžného pojistného ve výši 1.000 Kč;
- b) v období mezi 21. 8. 2013 a 13. 9. 2017 uhradil Navrhovatel celkem 40 plateb běžného pojistného ve výši 500 Kč;
- c) celková výše nepromlčeného bezdůvodného obohacení z neplatné Pojistné smlouvy činí 24.000 Kč a Instituce je tedy povinna Navrhovateli vydat bezdůvodné obohacení ve výši 24.000 Kč.

8.12. Úrok z prodlení

Podle § 517 odst. 2 občanského zákoníku platí, že „[j]de-li o prodlení s plněním peněžitého dluhu, má věřitel právo požadovat od dlužníka vedle plnění úroky z prodlení, není-li podle tohoto zákona povinen platit poplatek z prodlení; výši úroků z prodlení a poplatku z prodlení stanoví prováděcí předpis“.

Právo požadovat úroky z prodlení vyplývá přímo ze zákona a jediným předpokladem, který pro vznik tohoto práva občanský zákoník v § 517 odst. 1 občanského zákoníku vyžaduje, je, aby byl dlužník s plněním svého dluhu v prodlení, protože platí, že „[d]lužník, který svůj dluh řádně a včas nesplní, je v prodlení. [...]“.

Nejvyšší soud v rozsudku ze dne 29. 3. 2001, sp. zn. 25 Cdo 2895/99, dovedl, že „[b]ezdůvodné obohacení tedy představuje závazkový právní vztah, z nějž pohledávka vzniká tomu, na jehož úkor se jiný bezdůvodně obohatil, a dluh tomu, kdo obohacení získal. Jestliže

tento dluh (povinnost vydat bezdůvodné obohacení) nespočívá v povinnosti vydat věc, nýbrž v povinnosti platební, je nepochybné, že jde o dluh peněžitý, s jehož řádným a včasným nesplněním spojuje ustanovení § 517 obč. zák. nepříznivý důsledek vzniku prodlení na straně dlužníka s právem věřitele požadovat vedle plnění i úroky z prodlení.“

K otázce splatnosti bezdůvodného obohacení zaujímá Nejvyšší soud konstantní stanovisko, že „*bezdůvodné obohacení představuje závazkový právní vztah, z něž pohledávka vzniká tomu, na jehož úkor se jiný bezdůvodně obohatil, a dluh tomu, kdo obohacení získal, přičemž bezdůvodné obohacení patří mezi nároky, u nichž není zákonnou úpravou stanovena splatnost pohledávek vzniklých z tohoto právního titulu, doba plnění je u nich obvykle vázána na výzvu věřitele podle § 563 obč. zák., teprve výzvou k plnění se dluh stává splatným a dlužník je povinen splnit dluh prvního dne poté, kdy byl o plnění věřitelem požádán.“* (viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 7. dubna 2010, sp. zn. 28 Cdo 4260/2009).

Finanční arbitr zjistil, že první výzvu k vydání bezdůvodného obohacení z Pojistné smlouvy ve smyslu § 563 občanského zákoníku učinil Navrhovatel v okamžiku, kdy dopisem datovaným ke dni 26. 5. 2016 vyzval Instituci k nápravě. Finanční arbitr na základě shromážděných podkladů nezjistil, k jakému datu byl tento dopis doručen do dispoziční sféry Instituce. Finanční arbitr má pouze za prokázané, že Instituce na uvedený dopis Navrhovatele odpověděla až dne 29. 6. 2016. Proto finanční arbitr dovozuje, že splatnost domáhaného bezdůvodného obohacení nastala v tento den. Instituce se tedy dostala do prodlení s vydáním bezdůvodného obohacení dne 30. 6. 2016.

Úprava výše úroků z prodlení, příp. poplatku z prodlení je kogentní povahy, což znamená, že se nelze od ní odchýlit (viz rozsudek Nejvyššího soudu ze 17. 3. 2005, sp. zn. 33 Odo 1117/2003: „*Ustanovení § 517 odst. 2, věta za středníkem, obč. zák. účastníkům dohodu o jiné výši úroku z prodlení výslovně nezakazuje, nemožnost přijetí odchýlné smluvní úpravy však vyplývá z povahy tohoto ustanovení. Uvádí-li se v něm, že „výši úroku z prodlení a poplatku z prodlení stanoví prováděcí předpis“, nenechává gramatický výklad tohoto ustanovení prostor pro úvahy, zda lze výši úroku z prodlení či poplatku z prodlení stanovit jinak, tedy ani dohodou účastníků.“*).

Jelikož úroky z prodlení jsou podle § 121 odst. 3 občanského zákoníku příslušenstvím pohledávky, mají akcesorickou povahu a sledují tedy osud hlavní pohledávky. Právní vztah z úroků z prodlení je zároveň vedlejším (akcesorickým) závazkovým vztahem, neboť pojmově může vzniknout jen, pokud byl založen hlavní závazkový vztah, od kterého se vztah z úroků odvíjí. V projednaném případě to znamená, že promlčení části nároku má vliv na právo na úroky z prodlení. Judikatura Nejvyššího soudu k této otázce zaujímá stejné stanovisko: „*[p]ovinnost platit úroky a úroky z prodlení nemůže trvat déle, než trvá závazek hlavní. Splněním dluhu (závazku) nebo jeho zánikem z jiného důvodu zaniká (končí) také povinnost platit úroky a úroky z prodlení jako vedlejší (akcesorický) závazkový právní vztah; zůstává tu jen povinnost zaplatit dospělé úroky a úroky z prodlení. Dojde-li k promlčení hlavního závazkového právního vztahu, nemůže se takový právní následek uplynutí času nevztahovat k závazku vedlejšímu (akcesorickému). I když promlčení úroků běží (může běžet) samostatně, je - jak vyplývá z výše uvedeného - nepochybné, že se promlčí, dojde-li k promlčení závazku dlužníka vrátit z důvodu úvěru poskytnuté peněžní prostředky, ledaže by byla jen ohledně nich promlčecí doba stavěna nebo přetržena.“* (viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 11. prosince 2007, sp. zn. 21 Cdo 761/2007).

Povinnost Instituce platit úroky z prodlení se může vztahovat jen k nepromlčené části bezdůvodného obohacení.

Navrhovatel uhradil do dne, kdy se bezdůvodné obohacení stalo splatným, tj. do 29. 6. 2016, celkem částku 34.000 Kč, z níž je část ve výši 17.000 Kč, jak konstatoval finanční arbitr výše, promlčená.

Výši zákonného úroku z prodlení upravuje s účinností od 1. 1. 2014 nařízení vlády č. 351/2013 Sb., ze dne 16. října 2013, kterým se určuje výše úroků z prodlení a nákladů spojených s uplatněním pohledávky, určuje odměna likvidátora, likvidačního správce a člena orgánu právnické osoby jmenovaného soudem a upravují některé otázky Obchodního věstníku a veřejných rejstříků právnických a fyzických osob (dále jen „Nařízení o výši úroků z prodlení“). Vztah mezi tímto nařízením a předchozím nařízením vlády č. 142/1994 Sb., ze dne 8. června 1994, kterým se stanoví výše úroků z prodlení a poplatku z prodlení podle občanského zákoníku a kterým se stanoví minimální výše nákladů spojených s uplatňováním pohledávky, ve znění změnového nařízení č. 180/2013, ze dne 26. 6. 2013, upravuje § 19 odst. 1 Nařízení o výši úroků z prodlení, které stanoví, že „[v]ýše úroku z prodlení, k němuž došlo přede dnem nabytí účinnosti tohoto nařízení, se řídí nařízením vlády č. 142/1994 Sb., ve znění účinném přede dnem nabytí účinnosti tohoto nařízení.“

Podle § 2 Nařízení o výši úroků z prodlení platí, že *[v]ýše úroku z prodlení odpovídá ročně výši repo sazby stanovené Českou národní bankou pro první den kalendářního pololetí, v němž došlo k prodlení, zvýšené o 8 procentních bodů.*

Prvním dnem kalendářního pololetí, v němž došlo k prodlení (30. 6. 2016, tj. v kalendářním pololetí od 1. 1. 2016 do 30. 6. 2016), byl den 1. 1. 2016. Výše repo sazby stanovené Českou národní bankou k tomuto datu byla 0,05%. Výše úroků z prodlení je tedy ročně 8,05% (0,05 + 8 procentních bodů).

Protože Navrhovatel hradil dál běžné pojistné a choval se dále v souladu s Pojistnou smlouvou, i poté co se dovolal vůči Instituci a její neplatnosti a vyzval Instituci k vydání bezdůvodného obohacení, vztahují se úroky z prodlení i na tyto další platby běžného pojistného, neboť s ohledem na absolutní neplatnost Pojistné smlouvy představují tyto platby další bezdůvodné obohacení Instituce. Navrhovatel toto další bezdůvodné obohacení Instituce nicméně fakticky uhradil až poté, co ji vyzval k vydání bezdůvodného obohacení, proto se nemohla Instituce dostat do prodlení ve vztahu k tomu dalšímu bezdůvodnému obohacení dříve, než toto další bezdůvodné obohacení přijala a stalo se splatným.

Finanční arbitr má za prokázané, že od data 30. 6. 2016, tj. dne, kdy se Instituce dostala do prodlení s vydáním bezdůvodného obohacení splatného dne 29. 6. 2016, Navrhovatel uhradil celkem 7.000 Kč na běžné pojistné v následujících platbách a datech: a) 500 Kč dne 8. 8. 2016; b) 500 Kč dne 12. 9. 2016; c) 500 Kč dne 7. 11. 2016; d) 1.000 Kč dne 5. 12. 2016; e) 500 Kč dne 5. 1. 2017; f) 500 Kč dne 31. 1. 2017; g) 500 Kč dne 13. 3. 2017; h) 500 Kč dne 12. 4. 2017; i) 500 Kč dne 16. 5. 2017; j) 500 Kč dne 14. 6. 2017; k) 1.000 Kč dne 8. 8. 2017; l) 500 Kč dne 13. 9. 2017.

Finanční arbitr dovedl, že splatnost dalšího bezdůvodného obohacení Instituce představující výše uvedené platby běžného pojistného ad a) – l) nastala nejpozději dnem následujícím po dni, co byly tyto platby připsány na účet Instituce, konkrétně: a) 10. 8. 2016; b) 14. 9. 2016; c) 9. 11. 2016; d) 7. 12. 2016; e) 9. 1. 2017; f) 2. 2. 2017; g) 15. 3. 2017; h) 14. 4. 2017; i) 18. 5. 2017; j) 16. 6. 2017; k) 10. 8. 2017; l) 15. 9. 2017, neboť podle § 108 odst. 1 zákona č. 284/2009 Sb., o platebním styku, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o platebním styku“), platí, že, *[p]oskytovatel plátce zajistí, aby částka platební transakce byla připsána na účet poskytovatele příjemce nejpozději do konce následujícího pracovního dne po okamžiku přijetí platebního příkazu.“*

Instituce se tedy dostala do prodlení s vydáním tohoto dalšího bezdůvodného obohacení, tj. v souvislosti s uvedenými platbami běžného pojistného ad a) – l) v den následující, co se tyto platby staly splatnými, konkrétně: a) 11. 8. 2016; b) 15. 9. 2016; c) 10. 11. 2016; d) 8. 12. 2016; e) 10. 1. 2017; f) 3. 2. 2017; g) 16. 3. 2017; h) 17. 4. 2017; i) 19. 5. 2017; j) 19. 6. 2017; k) 11. 8. 2017; l) 18. 9. 2017.

Prvním dnem kalendářního pololetí, v němž došlo k prodlení u bezdůvodného obohacení, resp. u plateb ad) a) – d) [a) 11. 8. 2016; b) 15. 9. 2016; c) 10. 11. 2016; d) 8. 12. 2016, tj. v kalendářním pololetí od 1. 7. 2016 do 31. 12. 2016), byl den 1. 7. 2016. Prvním dnem kalendářního pololetí, v němž došlo k prodlení u bezdůvodného obohacení, resp. u plateb ad) e) – j) [e) 10. 1. 2017; f) 3. 2. 2017; g) 16. 3. 2017; h) 17. 4. 2017; i) 19. 5. 2017; j) 19. 6. 2017, tj. v kalendářním pololetí od 1. 1. 2017 do 30. 6. 2017), byl den 1. 1. 2017. Prvním dnem kalendářního, v němž došlo k prodlení u bezdůvodného obohacení, resp. u plateb ad) k) – l) [k) 11. 8. 2017; l) 18. 9. 2017, tj. v kalendářním pololetí od 1. 7. 2017 do 31. 12. 2017), byl den 1. 7. 2017.

Výše repo sazby stanovené Českou národní bankou k těmto uvedeným datům byla shodně 0,05 % p. a. Výše úroků z prodlení je tedy u tohoto dalšího bezdůvodného obohacení, resp. u těchto dalších jednotlivých plateb běžného pojistného, ročně 8,05% (0,05 + 8 procentních bodů).

9. K výrokům nálezů

Finanční arbitr na základě shromážděných podkladů a po jejich pečlivém právním posouzení dovodil, že Pojistná smlouva je neplatná jako celek, protože jsou neplatná ujednání o počátečních, správních a inkasních nákladech, o rizikovém pojistném, o odkupném a o stanovení podílu oprávněné osoby na výnosech, a tato ujednání jsou neoddělitelná od dalších ujednání Pojistné smlouvy. Finanční arbitr dále shledal, že se Instituce z neplatné Pojistné smlouvy bezdůvodně obohatila, a rozhodl o tom, že je povinna Navrhovateli vydat toto bezdůvodné obohacení ve výši 24.000 Kč včetně úroku z prodlení ve výši 8,05% ročně z částky 17.000 Kč od 30. 6. 2016 do zaplacení, z částky 500 Kč od 11. 8. 2016 do zaplacení, z částky 500 Kč od 15. 9. 2016 do zaplacení, z částky 500 Kč od 10. 11. 2016 do zaplacení, z částky 1.000 Kč od 8. 12. 2016 do zaplacení, z částky 500 Kč od 10. 1. 2017 do zaplacení, z částky 500 Kč od 3. 2. 2017 do zaplacení, z částky 500 Kč od 16. 3. 2017 do zaplacení, z částky 500 Kč od 17. 4. 2017 do zaplacení, z částky 500 Kč od 19. 5. 2017 do zaplacení, z částky 500 Kč od 19. 6. 2017 do zaplacení, z částky 1.000 Kč od 11. 8. 2017 do zaplacení, z částky 500 Kč od 18. 9. 2017 do zaplacení. Finanční arbitr uložil Instituci povinnost vydat bezdůvodné obohacení s příslušenstvím ve lhůtě 3 dnů ode dne nabytí právní moci nálezů.

Podle § 17a zákona o finančním arbitrovi platí, že „[v] nálezů, jimž arbitr vyhovuje, byť i jen zčásti, návrhu navrhovatele, uloží současně instituci povinnost zaplatit sankci ve výši 10 % z částky, kterou je instituce podle nálezů povinna zaplatit navrhovateli, nejméně však 15 000 Kč. Zaplacení 15 000 Kč uloží i v případech, kdy předmětem sporu není peněžitá částka. Sankce je příjmem státního rozpočtu.“

V tomto případě je Instituce povinna zaplatit sankci ve výši 15.000,- Kč, protože 10 % z částky, kterou finanční arbitr Navrhovateli přiznal, nepřekračuje minimální sazbu sankce podle § 17a zákona o finančním arbitrovi ve výši 15.000,- Kč. Sankce je příjmem státního rozpočtu a Instituce je povinna ji zaplatit ve lhůtě a způsobem uvedeným ve výroku IV. tohoto nálezů.

P o u ě n í :

Proti tomuto nálezu lze podle § 16 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi do 15 dnů od jeho doručení podat písemně odůvodněné námitky k finančnímu arbitrovi. Práva podat námitky se lze vzdát. Včas podané námitky mají odkladný účinek.

Podle § 17 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi, nález, který již nelze napadnout námitkami, je v právní moci.

V Praze dne 22. 11. 2017

otisk úředního razítka

Mgr. Monika Nedelková
finanční arbitr